

Hvis (atom)krigen kommer

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/3817/3219/1886/Skaermbillede_2024-11-21_kl_13.24.32.png)

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/3817/3219/1886/Skaermbillede_2024-11-21_kl_13.24.32.png)



()

Titel: Hvis (atom)krigen kommer

Forfatter: Ulla Varnke Sand Egeskov og Bodil Frandsen.

Forlag: Gads Forlag og Nordjyske Museer.

Pris: 249,95 kr.

Anmelder: Rasmus Dahlberg.

Rating: 3/5.

Lad mig slå noget fast med det samme: Hvis De, kære læser, endnu ikke har løst billet til koldkrigsmuseet REGAN Vest, bør De straks finde en dato et halvt års tid frem i kalenderen og sikre Dem en plads på et af de små rundvisningshold, som under kyndig vejledning bliver ført ned i det store bunkeranlæg i nærheden af Skørping. Det er en kæmpe oplevelse at gå ind gennem døren i skrænten bag den anonyme maskinmesterbolig og fortsætte ned ad den lange, buede gang, som er designet til at tage pusten ud af trykbølgen fra en atomdetonation, før den rammer selve kernen i anlægget: En toetagers kombineret beboelses- og arbejdsfacilitet for Danmarks civile ledelse under alvorlig krise eller krig. Her kunne op mod 300 samfundsvigtige personer opholde sig i ugevis i relativ sikkerhed med egen iltforsyning, krypterede kommunikationslinjer og fotostater af dansk bøgeskov på væggene, mens supermagterne udenfor udkæmpede tredje verdenskrig.

Og mens De så venter på at komme på rundvisning i virkelighedens REGAN Vest (i skrivende stund er der stadig nogle få ledige enkeltbilletter til udvalgte datoer i 2024), kan De fornøje dem med Ulla Varnke Sand Egeskov og Bodil Frandsens flotte fusion af et udstillingskatalog og en historiebog om én af de vildeste danske koldkrigsfortællinger, nemlig baggrunden for, byggeriet af og livet i REGeringsANlæg Vestdanmark.

Bunkeranlægget blev opført i årene 1963-1968 som atomsikkert udflytningsanlæg for regenten, regeringen og det centrale embedsværk, og det var herfra, Danmark skulle ledes under den krise og i værste fald krig, som i perioden blev opfattet som en meget reel og overhængende fare. Det lykkedes tilsyneladende at hemmeligholde byggeriet ved at sprede opgaverne ud på en lang række entreprenører, sådan at ingen af dem kunne danne sig et indtryk af, hvor stort anlægget egentligt var. Jævnlig observationer af diskrete køretøjer på diplomatplader omkring anlægsarbejdet tyder dog på, at fjenden nok havde en idé om, hvad der foregik.

REGAN Vest var en aktiv del af det civile beredskab frem til 2003, hvorefter udflytningsanlægget lå i dvale til 2012, hvor det endelig blev skrevet helt ud af beredskabsplanerne i en tid, hvor terrorfrygt og naturskabte trusler havde erstattet faren for krig på dansk territorium. Søsteranlægget REGAN Øst i Nordsjælland, som er mindre og af en anden konstruktion, findes og fungerer derimod endnu som en del af planerne for kontinuitet i dansk regeringsførelse – hvilket er et emne, som siden Ruslands annektering af Krim i 2014 og ikke mindst angrebet

på Ukraine i 2022 atter er kravet højt op på dagsordenen i NATO-alliancen med vedtagelsen af de syv resiliensmål på topmødet i Warszawa i 2016. Det første af disse adresserer specifikt medlemslandenes civile beredskabsplanlægning for kontinuitet i regeringsførelsen.

Da REGAN Vest røg ud af beredskabet, tog Nordjyske Museers eksperter over. Udflytningsanlægget (inkl. maskinmesterboligen, som med al sin gule murstenscharme udgør et af de få visuelle hints på overfladen om, hvad der foregår dybt ned i kridtbanken) blev bygningsfredet i 2014, samtidig med at de første indsamlings- og dokumentationsarbejder påbegyndtes. Det er denne minutiøse registrering af alt fra majestætens sengetøj til planer for destruktion af kryptogrej og citatet fra Grundlovens forbud mod censur, som hang på væggen i presserummet, der danner grundlag for den flotte udgivelse, som ledsagede åbningen af Koldkrigsmuseet REGAN Vest for publikum i februar 2023. Fotograf Lars Horns smukke og stemningsfulde billeder af de mange genstande klæder museumsinspektørerne Ulla Varnke Sand Egeskov og Bodil Frands tekst i en sådan grad, at øjnene springer frem og tilbage mellem brødtekst og illustrationer under læsningen.

De to forfattere har været en del af det VELUX Fond-støttede forsknings- og formidlingsprojekt "Hvis krigen kommer", og man mærker tydeligt, at der ligger et grundigt forarbejde bag de små halvandethundrede glittede sider.

Kapitel 1 giver et kort og præcist overblik over den kolde krigs forløb, mens de to efterfølgende kapitler sender os ind i atomalderen med en fin indføring i de danske uenigheder om den nye tids rædselsvåben. Herefter zoomer forfatterne ind på totalforsvaret som modsvar til den totale krig, hvor hele samfundet var mål, hvilket bl.a. søgtes mitigeret med 1962-befolkningsfolderen "Hvis krigen kommer", som – ud over at give gode råd om rettidig omhu og indkøb af minutkød – har givet inspiration til bogens titel. Så flytter vi ind med en grundig gennemgang af selve byggeriet af bunkeranlægget og gode beskrivelser af livet dybt nede i kridtbanken under øvelser og i hverdagen, hvor REGAN Vest stod klar døgnet rundt til at modtage repræsentanter for kongehus, regering, presse og embedsværk.

Det afsluttende kapitel 6 omhandler civilforsvarets omfattende planlægning i form af hjælpestationer, evakueringsplaner, nationale lagre og oplysningskampagner til danskerne – alt sammen fornemt

illustreret af Lars Horns førnævnte fotografier. På den måde får man sat både ord og billeder på to af de fire komponenter i totalforsvaret: Det civile beredskab, som skulle sikre samfundets evne til fortsat at fungere under alvorlig krise og krig, og Civilforsvaret, som var en humanitær organisation med beskyttelse af civilbefolkningen som sin primære opgave.

Bogen er velskrevet og -formidlet, men sætter sig desværre en smule mellem to stole i sit forsøg på både at være udstillingskatalog og historiebog. Den fungerer faktisk bedst som førstnævnte, for man får virkelig lyst til at (gen)besøge museet under læsningen, men som katalog forekommer brødteksten at være for omfangsrig og ambitiøs. Samtidig ærgrer man sig som læser over fraværet af forskningsdiskussion og kildehenvisninger, når man læser værket som historiebog, for det er én af de bedste og mest let tilgængelige fremstillinger af det civile beredskab og Civilforsvaret på markedet.

Man vil vide mere, men får ikke nogen hjælp til den videre læsning, hvorfor man på egen hånd må søge til f.eks. Rasmus Mariagers nye bog "Sjælekampen" om danskernes ideologiske kolde krig, Sten Rynnings fine jubilæumsskrift om NATO i anledning af 75-året for alliancen eller Poul Holt Pedersen og Karsten Hvam Pedersens mere nørdede, men mindre velformidlede "Danmarks dybeste hemmelighed", som findes på markedet i en opdateret 4. og "ucensureret udgave".

